

Čís. 16415.

Zavázal-li se tuzemský dlužník cizozemskému věřiteli, že mu zaplatí jeho pohledávku v cizí měně, až dostane k tomu potřebné povolení Národní banky československé, může se pro splnění svého závazku dovolávat jen odkladu podle okolností jednotlivého případu přiměřeného. Nemůže-li dlužník dosáhnouti devisového povolení Národní banky československé, ježto doklady potřebné pro dosažení takového povolení byly, třeba bez jeho viny, ztraceny, nesmí vůbec odpíratí uspokojení cizozemského věřitele. Může i dluh složití podle § 1425 obč. zák. u tuzemského soudu, a to i v měně československé, nezavázal-li se k placení v efektivní cizí měně. Takovému postupu nebrání devisové předpisy.

(Rozh. ze dne 22. října 1937, Rv I 420/36.)

Žalující cizozemská firma, sídlící ve Spolkovém státě rakouském, byla s firmou Julius B. v P. (sídlící v republice Československé) v obchodním spojení, z něhož vznikla žalující firmě nesporná pohledávka 8.654 Kč. Ježto firma Julius B. nemohla dostáti svým závazkům, nabídla žalující firmě mimosoudní vyrovnání na 15% s tím, že vyrovnací kvotu zaplatí žalovaná firma (sídlící v republice Československé). Poté obdržela žalující firma od žalované firmy dopis ze dne 6. března 1934, že od firmy Julius B. obdržela poukaz, aby žalující firmě poukázala částku 566 S, a zároveň oznámila, že jí uvedenou částku poukáže, jakmile obdrží povolení Národní banky československé. Později však žalovaná žalující firmu uvědomila, že povolení Národní banky československé nedostala, a odmítla vyhověti poukazu žalující firmy, aby zaplatila onu částku určité firmě v Československé republice. Tvrdíc, že žalovaná mohla zaplatiti dlužnou částku po 200 Kč měsíčně, aniž k tomu měla potřebí povolení Národní banky československé, domáhá se žalující firma na žalované zaplacení 566 S s přísl. s tím, že se žalovaná může zprostiti placení v rakouských šilincích zaplacením částky 2.605 Kč s přísl. Soud první stolice zamítl žalobu pro tentokráte. Důvodů: Podle vlastního tvrzení žalující firmy měla žalovaná zaplatiti vyrovnací kvotu firmy Julius B. proto, že žalovaná přijala podle dopisu ze dne 6. března 1934 poukaz firmy Julius B., aby poukázala žalující firmě částku 566 S. Může se tedy žalobkyně domáhati zaplacení jen v rakouských šilincích. Jak bylo zjištěno, žádala žalovaná firma o devisní povolení na částku 566 S pro žalující firmu, avšak její žádosti Národní banka československá nevyhověla. Podle zprávy jmenované Národní banky československé potřebovala žalovaná firma k tomu, aby mohla užítí své pohledávky v Rakousku k úhradě svých tamních závazků povolení Národní banky československé, jinak by, kdyby bez takového povolení užila své rakouské pohledávky, byla splněna skutková podstata deliktu podle zákona č. 7/1924 ve znění zák. č. 121/1932 resp. č. 113/1934 Sb. z. a n. Dále bylo zjištěno, že žalovaná firma několikrát firmu Julius B. žádala, aby jí zaslala doklady

nutné k povolení vývozu devis. Ta však tomu nevyhověla, ježto nebylo možno naléztí doklady. Dále vyplývá z dopisu žalované na žalující firmu ze dne 20. září 1934, že žalobkyni uvědomila o tom, že neobdržela doklady pro poukázání šilinků od firmy Julius B. Žalovaná nemohla tedy dosíci bez své viny svolení Národní banky československé k placení sporné pohledávky a nemohla toho času dostáti své povinnosti vůči žalující firmě. Tvrdí-li žalobkyně, že žalovaná mohla zaplatiti dluh v měsíčních splátkách po 200 Kč, k čemuž nebylo zapotřebí devisního povolení, poukazuje se na to, že žalovaná prohlásila ochotu zaplatiti pouze 566 S a nikoli jejich hodnotu v československé měně, chtějíc užítí k zaplacení pohledávky převyšující 566 S, kterou měla ve Vídni. K zaplacení v Kč nebyla žalovaná firma povinna. O d v o l a c í s o u d uznal podle žaloby. D ů v o d y: Zamítnutí žaloby pro tentokráte odůvodňuje soud první stolice tím, že žalovaná firma nemohla dosud dostáti svému závazku k zaplacení zažalované částky, kterou jako obchodnice platně přislíbila zaplatiti žalobkyni na žádost firmy Julius B., a to jednak proto, že žalované bez jejího zavinění nedala Národní banka československá k zaplacení zažalované částky povolení, kterého jest zapotřebí k plnění v prospěch cizozemské žalující firmy, jednak proto, že žalovaná firma nemůže býti nucena k tomu, aby svůj závazek plnila v československé měně, přislíbila-li v dopise ze dne 6. března 1934 placení 566 S. Názor, že žaloba je předčasná, vyvozuje procesní soud z toho, že prohlášením žalované, obsaženým v uvedeném dopise, a projevem žalobkyně, obsaženým v dopise ze dne 8. března 1934, bylo ujednáno, že jest zaplatiti částku 566 S teprve po jejím uvolnění Národní bankou československou. Žalobkyně právem vytýká, že názor prvního soudu jest nesprávný, neboť bylo zjištěno, že žalovaná neobdržela od firmy Julius B. doklady potřebné k udělení povolení Národní bankou československou proto, že se doklady ztratily. Za toho stavu věci by žalovaná nemohla nikdy obdržeti uvolnění přislíbené částky dotčenou Národní bankou. Určení lhůty stanovené v dopise ze dne 6. března 1934 k placení nemůže však býti ponecháno libovůli žalované firmy, poněvadž nebylo v té příčině nic ujednáno. Ježto si pak žalovaná neobstarala svolení Národní banky československé bez zbytečného odkladu a protože, jak z jejích dopisů z 2. května 1934 a z 20. září 1934 vychází najevo, svolení to si obstarati ani nehodlá, musí soud určití dobu splatnosti závazku žalovaného (§ 904 obč. zák.). V době od 6. března 1934 do 1. října 1934 mohlo býti svolení Národní banky československé podle vlád. nař. č. 55/1933 Sb. z. a n. dosaženo (§ 273 c. ř. s.), a to se zřením na to, že doklady není možno naléztí u firmy Julius B., na základě dokladů, které si mohla žalovaná, dbajíc péče řádného obchodníka vyžádati od žalující firmy, takže žalující firma mohla požadovati nejpozději po uplynutí lhůty delší než pololetní splnění své pohledávky. Žalobu podanou dne 2. října 1934 nelze tudíž míti za předčasnou. S napadeným rozhodnutím nelze souhlasiti ani potud, že sporný dluh může býti plněn toliko v rakouských šilincích, neboť mezi spornými stranami nebylo výslovně vymíněno, že musí býti placeno pouze

v rakouské měně, aneb že se tak smí státi jen z vídeňské pohledávky žalované firmy, takže se žalovaná mohla zprostiti svého závazku i složením Kč k rukám oprávněného právního zástupce žalující firmy (§ 1424 obč. zák.) (rozh. č. 12681 Sb. n. s.).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

V otázce, zda jde o věc obchodní či nikoli, nezáleží na tom, proč se žalovaná rozhodla k tomu, že přijala poukaz k zaplacení dluhu svého poukazatele (assignanta). Než ani ta otázka sama ve věci nerozhoduje. Z uvedeného již dopisu nelze dospěti k závěru, že by se byla žalovaná skutečně zavázala výhradně k placení v rakouské měně, když tam přece sama ještě uvádí hodnotu závazku v tuzemské měně, ani nelze usouditi na to, že by bylo výslovnou podmínkou závazku žalované, že bude dosaženo souhlasu Národní banky bez jakéhokoli zřetele na to, jak má býti v této věci postupováno. Z dopisu ovšem plyne, že žalovaná chtěla platiti z pohledávky, kterou sama měla v Rakousku, avšak určité neprojevila, že by z jiných prostředků a v jiné měně nežli právě v rakouské na svůj závazek nepřistoupila. Za toho stavu věci právem uznal odvolací soud, že by se byla žalovaná mohla dovolávati jen odkladu, který by bylo lze podle okolností uznati za přiměřený, že však nesmí uspokojení svého věřitele poukazníka (assignatáře), odpírati vůbec. Bylo především její povinností, aby si obstarala povolení Národní banky, a správně ukazuje odvolací soud na to, že by byla mohla a měla žalobkyni alespoň naznačiti, co by byla měla žalobkyně vykonati v příčině obstarání dokladů, že se však žalovaná zachovala pasivně. Ani v posouzení významu a dosahu devisových předpisů odvolací soud nepochybil. Oněmi předpisy neměly býti rušeny převzaté soukromoprávní závazky ani nemá jimi býti znemožněno jejich včasné uplatnění pořadem práva nebo cestou exekuce; jejich účelem je toliko ochrana měny v mezistátních stycích, kterému účelu plně vyhovuje složení dlužné částky u soudu podle § 1425 obč. zák. až do té doby, kdy překážka plynoucí z devisových předpisů odpadne. K tomu složení smí také v souzeném případě sáhnouti i žalovaná, chce-li dosíci toho, aby na ni nebylo nastoupeno exekucí.

Čís. 16416.

Výklad dolarové doložky v pachtovní smlouvě.

Bylo-li zřejmým účelem doložky ustáliti jí hodnotu smluvního plnění (pachtovného) proti změnám, jež by v budoucnosti mohly nastati v hodnotě tuzemské měnové jednotky (proti jejímu znehodnocení a poklesu nebo jejímu zvýšení), nikoliv učiniti hodnotu plnění závislou na jakýchkoliv změnách poměru tuzemské měnové jednotky k dolaru, nemají pro